

VERZEKERINGEN / ASSURANCES

HOF VAN CASSATIE 6 APRIL 2006

VERZEKERINGEN

Aansprakelijkheidsverzekering – Omvang van de dekking – Betaling door de verzekeraar van de hoofdsom, de interest en de kosten – Overgangsrecht – Ongeval voor toepasselijkheid van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst

De verzekeraar is niet gehouden dekking te verlenen voor de interest en kosten boven het verzekerde bedrag vanaf 1 januari 1994, wanneer het ongeval zich heeft voorgedaan vóór dat artikel 82 Wet Landverzekeringsovereenkomst van toepassing werd op de tussen de partijen gesloten verzekeringsovereenkomst.

ASSURANCES

Assurance responsabilité – Étendue de la garantie – Paiement par l'assureur du principal, des intérêts et des frais – Droit transitoire – Accident antérieur à l'application de l'article 82 de la loi sur le contrat d'assurances terrestres

L'assureur n'est pas tenu de couvrir les intérêts et les frais au-delà du montant assuré à partir du 1er janvier 1994, lorsque l'accident est survenu avant que l'article 82 de la loi sur le contrat d'assurance terrestre ne soit devenu applicable au contrat d'assurance conclu entre les parties.

Axa Belgium/J.V.

Zet.: I. Verougstraete (voorzitter), R. Boes (afdelingsvoorzitter), Gh. Londers, E. Dirix en E. Stassijns (raadsheren)

O.M.: P. Cornelis (advocaat-generaal)

Pl.: Mrs. L. De Gryse en H. Geinger

(...)

II. Cassatiemiddel

De eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen

– de artikelen 2 en 1134 eerste lid van het Burgerlijk Wetboek;

– het algemeen rechtsbeginsel dat de wet geen terugwerkende kracht heeft;

– de artikelen 30, 77, 82 en 148 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst;

– de artikelen 8 en 14 van de wet van 16 maart 1994 tot wijziging van sommige bepalingen van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst;

– de artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst.

Aangevochten beslissingen

In zijn tussenarrest van 27 november 2003 (p. 6, tweede al.) beslist het hof van beroep dat eiseres gehouden is dekking te verlenen van de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994. Het steunt deze beslissing op volgende overwegingen (p. 4 t.e.m. 6, nr. 3):

“(De verweerster) houdt evenwel voor dat zij toch gerechtigd is op de interesten en kosten boven de dekkingsgrens van de polis op grond van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst. (De eiseres) wijst de toepassing van voormeld artikel 82 af, nu het schadegeval waarvoor (de verweerster) bij het arrest d.d. 5 november 1998 aansprakelijk werd gesteld, zich heeft voorgedaan in 1989, hetzij voor de inwerkingtreding van de Wet Landverzekeringsovereenkomst.

Artikel 149 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst voorzag dat de Koning voor elk artikel van deze wet de dag diende te bepalen waarop het in werking trad. De inwerkingtreding van de Wet Landverzekeringsovereenkomst werd dienovereenkomstig geregeld bij het K.B. van 24 augustus 1992. Op grond van artikel 3 van dit K.B. van 24 augustus 1992 trad artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomsten in werking op 1 januari 1993. De inwerkingtreding van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst houdt op zich niet in dat deze bepaling vanaf deze datum ook van toepassing is op de lopende verzekeringsovereenkomsten.

Artikel 148 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst voorzag in overgangsbepalingen ten aanzien van de verzekeringsovereenkomsten die aangegaan waren voor de inwerkingtreding van de wet op de landverzekeringsovereenkomst. Op grond van artikel 148 § 1 waren de bepalingen van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op deze verzekeringsovereenkomsten eerst van toepassing vanaf de dag van de wijziging, de vernieuwing, de verlenging of de omzetting

van de overeenkomst. Op grond van artikel 1 van het K.B. van 25 augustus 1992 betreffende de aanpassing van de verzekeringsovereenkomsten en andere verzekeringsdocumenten aan de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst dienden de verzekeringsondernemingen trouwens over te gaan tot de formele aanpassing van de verzekeringsovereenkomsten aan de bepalingen van deze wet, ten laatste op 1 juli 1993 of op de datum waarop de wet op hen van toepassing werd indien die datum na 1 juli 1993 viel.

De verzekeringsovereenkomst nr. 718.700.306 die door (de verweerster) bij (de eiseres) werd afgesloten, nam een aanvang op 3 juni 1987, hetzij vóór de inwerkingtreding van de wet op de landverzekeringsovereenkomst. Op deze verzekeringsovereenkomst dient aldus de overgangsregeling van artikel 148 § 1, toegepast te worden.

Artikel 30 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst diende op grond van artikel 148 § 4, toegepast te worden vanaf zijn inwerkingtreding, hetzij 1 januari 1993. De polis werd na 1 januari 1993 voor het eerst verlengd op 31 december 1993 zodat vanaf 1 januari 1994 artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst erop van toepassing was. (De eiseres) is dan ook vanaf 1 januari 1994 gehouden dekking te verlenen voor de intresten en de kosten boven dekkingsgrens.

Dat het schadegeval zich heeft voorgedaan in 1989, hetzij voordat artikel 82 op de wet op de landverzekeringsovereenkomst, op de verzekeringsovereenkomst toepassing vond, is ter zake niet dienend ten aanzien van de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994. De schaderegeling betreffende het schadegeval van 1989 had voor de aanvang van de toepassing van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op de verzekeringsovereenkomst, nog geen volledige uitwerking gekregen.

(De eiseres) verwijst ten onrechte enkel naar de datum van het schadegeval voor de bepaling van de omvang van haar dekkingsplicht. De verzekeringsovereenkomst dekt de aansprakelijkheid van de verzekerde ingevolge een welbepaald schadegeval, hetgeen inhoudt dat de schade veroorzaakt door dit schadegeval en waarvoor dekking dient verleend te worden, zich ook op een later tijdstip kan voordoen. Dit is in casu het geval met de interesten en kosten die zich vanaf 1 januari 1994 hebben gerealiseerd.

Bovendien dient er op gewezen te worden dat de aansprakelijkheidsverzekeraar op grond van artikel 77 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, zoals gewijzigd bij artikel 8 Wet 16 maart 1994, dekking geeft tegen alle vorderingen tot vergoeding wegens het voorvallen van schade die in de overeenkomst beschreven is. De interesten en kosten die thans in aanmerking worden genomen, zijn te beschouwen als schade die voorgevallen is, zij het vanaf 1 januari 1994, en waarvoor dekking moet verleend worden overeenkomstig de op dat ogenblik geldende wettelijke bepalingen. In het

oorspronkelijk artikel 77 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst was weliswaar sprake van de schadeverwekkende gebeurtenis die in de overeenkomst omschreven was, in plaats van het voorvallen van schade, doch dit belet geenszins dat de aansprakelijkheidsverzekeraar de schade ingevolge een opgelopen aansprakelijkheid moet vergoeden binnen de grenzen van de dekking en conform de ter zake geldende wettelijke bepalingen. (De eiseres) is dan ook gehouden dekking te verlenen voor de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994" (cf. p. 4, nrs. 3 e.v. van het arrest).

Het arrest heropende de debatten om de partijen toe te laten met toepassing van de bovenvermelde regels een afrekening met bewijskrachtige stukken voor te leggen.

In het eindarrest van 10 juni 2004 bevestigt het hof van beroep dat artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst in voorliggend geval vanaf 1 januari 1994 toepassing kan vinden en veroordeelt het eiseres tot betaling van 52.151,24 euro, te vermeerderen met de moratoire interesten aan de wettelijke interestvoet vanaf 28 januari 2002 en de gerechtskosten.

Grieven

Eerste onderdeel

Schending van de artikelen 2 en 1134 eerste lid van het Burgerlijk Wetboek, van het algemeen rechtsbeginsel dat de wet geen terugwerkende kracht heeft, van de artikelen 30, 82 en 148 § 1 en § 4 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (hierna de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst) en van de artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (hierna het koninklijk besluit van 24 augustus 1992).

Luidens artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek beschikt de wet alleen voor het toekomstige en heeft zij geen terugwerkende kracht.

Artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt dat de dekkingsgrenzen enkel gelden met betrekking tot de in hoofdsom verschuldigde schadevergoeding en dat de intresten en kosten zelfs boven de dekkingsgrenzen moeten worden vergoed.

Op grond van artikel 1 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 trad artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op 21 september 1992 in werking.

Volgens artikel 148 § 1 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst zijn de bepalingen van deze wet op de verzekeringsovereenkomsten die aangegaan zijn vóór de inwerkingtreding van die bepalingen, eerst van toepassing vanaf de dag van de wijziging, de vernieuwing, de verlenging of de omzetting van de overeenkomst.

Artikel 30 § 1 van de wet op de landverzekeringsovereen-

komst, dat bepaalt dat de duur van de verzekeringsovereenkomst niet langer mag zijn dan één jaar, trad overeenkomstig artikel 2 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 op 1 januari 1993 in werking.

Artikel 148 § 4 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst stelt dat artikel 30 van deze wet wordt toegepast op de bestaande overeenkomsten vanaf zijn inwerkingtreding.

Het hof van beroep oordeelt dat “de inwerkingtreding van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op zich niet (inhoudt) dat deze bepaling vanaf deze datum ook van toepassing is op de lopende verzekeringsovereenkomsten.” (cf. p. 4, voorlaatste alinea van het tussenarrest) en stelt vervolgens vast dat de verzekeringsovereenkomst tussen de eiseres en de verweerster op 3 juni 1987 een aanvang nam, zodat de overgangsregeling in artikel 148 § 1 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst moet worden toegepast (cf. p. 5, tweede alinea, van het tussenarrest).

Volgens het hof van beroep diende “artikel 30 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst (...) op grond van artikel 148 § 4, toegepast te worden vanaf zijn inwerkingtreding, hetzij 1 januari 1993. De polis werd na 1 januari 1993 voor het eerst verlengd op 31 december 1993 zodat vanaf 1 januari 1994 artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst erop van toepassing was. (De eiseres) is dan ook vanaf 1 januari 1994 gehouden dekking te verlenen voor de interesten en de kosten boven dekkingsgrens” (cf. p. 5, derde al. van het tussenarrest).

Vervolgens overweegt het hof van beroep dat het feit dat “het schadegeval zich heeft voorgedaan in 1989, hetzij voordat artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, op de verzekeringsovereenkomst toepassing vond, ter zake niet dienend (is) ten aanzien van de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994. De schaderegeling betreffende het schadegeval van 1989 had voor de aanvang van de toepasselijkheid van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op de verzekeringsovereenkomst, nog geen volledige uitwerking gekregen. (De eiseres) verwijst ten onrechte enkel naar de datum van het schadegeval voor de bepaling van de omvang van haar dekkingsplicht. De verzekeringsovereenkomst dekt de aansprakelijkheid van de verzekerde ingevolge een welbepaald schadegeval, hetgeen inhoudt dat de schade veroorzaakt door dit schadegeval en waarvoor dekking dient verleend te worden, zich ook op een later tijdstip kan voordoen. Dit is in casu het geval met de interesten en kosten die zich vanaf 1 januari 1994 hebben gerealiseerd” (cf. p. 5, vierde en vijfde al. van het tussenarrest).

Uit het beginsel van de onmiddellijke inwerkingtreding van de nieuwe wet volgt dat een nieuwe wet niet alleen van toepassing is op toestanden die na de inwerkingtreding ervan ontstaan, maar ook op de toekomstige gevolgen van onder de vroegere wet ontstane toestanden die zich voordoen of voortduren onder toepassing van de nieuwe wet, mits geen

afbreuk wordt gedaan aan onherroepelijk vastgestelde rechten.

Op overeenkomsten blijft de oude wet van toepassing, tenzij de nieuwe wet van openbare orde is of uitdrukkelijk bepaalt dat ze geldt voor lopende overeenkomsten.

Luidens artikel 148 § 1 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst zijn de bepalingen van deze wet op de verzekeringsovereenkomsten die aangegaan zijn vóór de inwerkingtreding van die bepalingen eerst van toepassing vanaf de dag van de wijziging, de vernieuwing, de verlenging of de omzetting van de overeenkomst.

Het hof van beroep oordeelt met miskenning van de regels inzake overgangsrecht dat eiseres op grond van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst dekking verschuldigd is voor de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994.

Zoals de eiseres in hoger beroep aanvoerde (cf. p. 13, nr. 2 van de beroepsconclusie en p. 1 en 2 van de beroepsconclusie na tussenarrest), diende de vaststelling van de door de eiseres verschuldigde verzekeringsdekking met eerbiediging van het beginsel van de niet-retroactieve werking van de nieuwe wet te gebeuren aan de hand van de op het ogenblik van het schadegeval toepasselijke regels.

Het hof van beroep stelt vast dat het schadegeval zich in 1989 voordeed (cf. p. 5, vierde en vijfde al. van het tussenarrest), dit is vóór de inwerkingtreding van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst.

Het schadegeval werd dan ook beheerst door de op dat ogenblik toepasselijke rechtsregels, waaronder de bepalingen van de door eiseres en verweerster gesloten verzekeringsovereenkomst.

Artikel 14.3 van de door de eiseres ingeroepen en in het arrest vermelde verzekeringsovereenkomst bepaalt dat “alle kosten, daarin begrepen de kosten van beperking van de schade, interesten, uitgaven en honoraria in de verzekeringsommen begrepen zijn”, waaraan artikel 2 a) van de bijzondere voorwaarden toevoegt dat de verzekeringswaarborg beperkt is tot 10.000.000 BEF per schadegeval (cf. p. 5 van de beroepsconclusie van eiseres en p. 3, nr. 2 en p. 4, eerste al. van het tussenarrest).

De vaststelling dat de schaderegeling na de inwerkingtreding van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst nog geen volledige uitwerking heeft gekregen en er zich na inwerkingtreding van artikel 82 nog schade veroorzaakt door dit schadegeval kan voordoen, zoals het hof van beroep overweegt (cf. p. 5, vierde en vijfde al. van het tussenarrest), kon aan het van kracht zijn van deze bepalingen van de verzekeringsovereenkomst geen afbreuk doen.

Deze gevolgen van het schadegeval werden eveneens beheerst door de op het ogenblik van het schadegeval toepasselijke rechtsregels.

Artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, dat de contractueel vastgelegde vergoedingsplicht van de eiseres wijzigt, kon dan ook niet toegepast worden op de gevolgen van het schadegeval dat volgens het hof van beroep in 1989 plaatsvond.

De beslissing waarbij het hof van beroep artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst van toepassing verklaart op de interesten en kosten sinds 1 januari 1994 en oordeelt dat de eiseres “dan ook gehouden dekking te verlenen voor de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994” (cf. p. 6, tweede al. van het tussenarrest), miskent artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek, het algemeen rechtsbeginsel dat de wet geen terugwerkende kracht heeft, de artikelen 30, 82 en 148 § 1 en § 4 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, de artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst en de verbindende kracht van de bedingen van de verzekeringsovereenkomst met verweerster (schending van art. 1134 eerste lid van het Burgerlijk Wetboek en het erin vervatte beginsel van de overeenkomstwet).

Het eindarrest van 10 juni 2004, waarin het hof van beroep beslist dat artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst in voorliggend geval vanaf 1 januari 1994 toepassing kan vinden en eiseres veroordeeld wordt tot betaling van 52.151,24 euro, te vermeerderen met de moratoire interesten aan de wettelijke interestvoet vanaf 28 januari 2002 en de gerechtskosten, is door diezelfde onwettigheden aangetast.

(...)

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Overeenkomstig artikel 82 tweede en derde lid van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, is de verzekeraar ertoe gehouden de interesten op de in hoofdsom verschuldigde schadevergoeding ten laste te nemen, evenals de kosten, zelfs boven de dekkingsgrenzen.

Deze bepaling is, krachtens artikel 1 van het koninklijk besluit van 24 augustus 1992 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, in werking getreden op 21 september 1992.

2. Overeenkomstig artikel 148 § 1 en § 2 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst, zijn de bepalingen van deze wet op de verzekeringsovereenkomsten die zijn aangegaan vóór de inwerkingtreding van die bepalingen, eerst van toepassing vanaf de dag van de wijziging, de vernieuwing, de verlenging of de omzetting van de overeenkomst en in elk geval vanaf 1 september 1994.

3. Deze bepalingen houden in dat artikel 82 van die wet op een lopende overeenkomst toepasselijk is met betrekking tot rechtsfeiten die de wet van 25 juni 1992 bepalend acht voor de rechtsverhouding tussen de verzekerde en de verzekeraar en die zich hebben voorgedaan vanaf haar inwerkingtreding.

Het rechtsfeit dat bepalend is, krachtens dit artikel, is het ongeval zelf en niet de latere schade die is ontstaan ingevolge een vertraging in de betaling van de vergoeding.

4. Artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst verzwaart de verplichtingen van de verzekeraar in zoverre hij op grond van de verzekeringsovereenkomst niet gehouden was tot betaling van interesten en kosten boven het bedrag van de waarborg.

5. De uitbreiding van de dekkingsplicht die artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst invoert vindt geen toepassing op ongevallen die zich hebben voorgedaan voor dat de wet in werking getreden is, ook al is de schade ontstaan nadat dit artikel in werking is getreden.

6. De appelrechters stellen vast dat:

– de verzekeringsovereenkomst die op 12 juni 1987 tussen de partijen werd gesloten tot dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van de verweerster, in een dekking voorzagen ten belope van 247.893,52 euro per schadegeval met een maximum van 495.787,05 euro per verzekeringsjaar;

– artikel 14.3 van deze verzekeringsovereenkomst bepaalde dat alle kosten, daarin begrepen de kosten van beperking van de schade, interesten, uitgaven en honoraria in de verzekeringssommen begrepen zijn;

– artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op de verzekeringsovereenkomst van toepassing was vanaf 1 januari 1994;

– het schadegeval waarvoor verweerster aansprakelijk werd gesteld zich heeft voorgedaan in 1989, hetzij voordat artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst op de verzekeringsovereenkomst toepassing vond.

7. Door te oordelen dat de eiseres op grond van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst gehouden is dekking te verlenen voor de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994, ook al heeft het ongeval zich voorgedaan voor dat artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst van toepassing werd op de tussen de partijen gesloten verzekeringsovereenkomst, schendt het arrest de in het onderdeel aangewezen wetsbepalingen.

8. Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

9. De overige grieven kunnen niet tot ruimere cassatie leiden.

(...)

Om die redenen,

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest;

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over;

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Gent.

Noot

De werking in de tijd van artikel 82 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst

Steven Lierman¹

De wetgever had de bedoeling om de bepalingen van de wet op de landverzekeringsovereenkomst snel toe te passen op de bestaande verzekeringsovereenkomsten. De wetgever week daarom af van de algemene regel dat de nieuwe wet eerbiedigende werking heeft ten aanzien van de oude wet en voorzag in een specifieke overgangsregeling: de nieuwe wetsbepalingen worden hetzij onmiddellijk, hetzij met enig uitstel van toepassing op de bestaande overeenkomsten. De talrijke betwistingen tonen aan dat de regeling evenwel geen sluitend antwoord geeft op alle vragen. De reden hiervoor is dat de overgangsrechtelijke bepalingen het stilzwijgen bewaren over de juiste draagwijdte van de toepassing van de nieuwe wetsbepalingen op de bestaande overeenkomsten. Zij laten in het bijzonder na om het aanknopingspunt te bepalen dat aanduidt welke wet, de oude of de nieuwe, van toepassing is. Dit aanknopingspunt of relevante rechtsfeit is afhankelijk van het wetsartikel in kwestie en de precieze rechtsverhouding die voorligt². Mogelijke aanknopingspunten zijn: het ongeval, het voorvallen van de schade, het instellen van de vordering door de benadeelde of de definitieve afhandeling van het schadegeval. Het komt aan de rechter toe om dit aanknopingspunt te achterhalen aan de hand van de tekst en de achterliggende bedoeling van de wetgever. Slechts wanneer deze benadering geen soelaas biedt, moet aansluiting worden gezocht bij de algemene principes van overgangsrecht, waarbij dan wordt nagegaan welk rechtsfeit doorgaans wordt beschouwd als het juridische zwaartepunt van de rechtsverhouding³.

In een arrest van 6 april 2006 heeft het Hof zich andermaal uitgesproken over de werking in de tijd van de wet op de landverzekeringsovereenkomst en meer bepaald van het arti-

kel 82. Krachtens deze bepaling dient de verzekeraar steeds de interest op de in hoofdsom verschuldigde schadevergoeding te betalen zelfs boven de dekkingsgrenzen. Aldus werd een einde gemaakt aan de onzekerheid over de omvang van de verplichtingen van de verzekeraar. In duidelijke bewoordingen bevestigt het Hof vooreerst het belang van het aanknopingspunt voor de toepassing van de specifieke overgangsregeling waarvan sprake in artikel 148 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst. Deze regeling houdt volgens het Hof in dat artikel 82 op een lopende overeenkomst toepasselijk is met betrekking tot rechtsfeiten die de wet van 25 juni 1992 bepalend acht voor de rechtsverhouding tussen de verzekerde en de verzekeraar en die zich hebben voorgedaan vanaf haar inwerkingtreding⁴. Het Hof laat er vervolgens geen twijfel over bestaan dat het ongeval, dat tot de schadevergoeding aanleiding geeft, het aanknopingspunt is voor de toepassing van deze bepaling. De nieuwe regeling kan derhalve pas worden toegepast op de lopende overeenkomsten indien het ongeval zich in de tijd situeerde nadat artikel 82 van toepassing werd op de tussen de partijen gesloten verzekeringsovereenkomst⁵. *In casu* stelden de appelrechters vast dat het ongeval plaats vond in 1989, terwijl artikel 82 slechts van toepassing was vanaf 1 januari 1994. Derhalve konden zij volgens het Hof niet oordelen dat de verzekeringsmaatschappij op grond van artikel 82 dekking diende te verlenen voor de interesten en kosten vanaf 1 januari 1994. Het Hof heeft hier aansluiting gezocht bij het aanknopingspunt dat de wetgever doorgaans aanvaardt voor een vergelijkbare rechtsverhouding. Met betrekking tot regels die een nieuwe aansprakelijkheid invoeren, geldt het schadeverwekkend feit als relevant rechtsfeit⁶. De nieuwe

¹ Referendaris bij het Hof van Cassatie, gastprofessor Universiteit Antwerpen. De auteur schrijft op persoonlijke titel.

² P. POPELIER, *Toepassing in de wet in de tijd*, in *A.P.R.* 1999, nrs. 48 en 60; S. LIERMAN en B. WEYTS, "Het overgangsrecht en de inwerkingtreding van wettelijke regels in het bijzonder met betrekking tot het verzekeringsrecht", *T.P.R.* 2005, p. 58, nr. 15 en p. 102, nrs. 78 en 79.

³ P. POPELIER, *o.c.*, nr. 6; S. LIERMAN en B. WEYTS, *l.c.*, p. 102, nrs. 78-80.

⁴ Met de datum van inwerkingtreding bedoelt het Hof wellicht de datum waarop de wetsbepaling eerst van toepassing wordt op de lopende contracten, d.i. de datum van de eerste wijziging, vernieuwing, verlenging of omzetting van de overeenkomst na de datum van inwerkingtreding en in elk geval vanaf 1 september 1994.

⁵ Overeenkomstig art. 148 § 1 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst is art. 82 van toepassing op de lopende overeenkomsten vanaf de eerste wijziging, de vernieuwing, de verlenging of de omzetting van de overeenkomst na de datum van haar inwerkingtreding (d.i. 21 september 1992) en in elk geval vanaf 1 september 1994.

⁶ Cass. 5 februari 1970, *Arr. Cass.* 1970, 522; Cass. 22 maart 1982, *Arr. Cass.* 1981-82, 904; Cass. 9 november 1984, *Arr. Cass.* 1984-85, 357 en Cass. 15 november 1991, *Arr. Cass.* 1991-92, 241.

regeling kan dan enkel worden toegepast indien het schadegeval zich voordeed na de inwerkingtreding van de nieuwe bepaling. Ten aanzien van regels die louter de betalingsmodaliteiten of de berekening van de vergoeding betreffen, kijkt de rechtspraak daarentegen naar het moment waarop de betaling wordt gedaan of de vergoeding definitief wordt vastgesteld, ongeacht het ogenblik waarop het schadeverwekkende feit zich heeft voorgedaan⁷. Artikel 82 houdt onbetwistbaar een verzwaring in van de verplichtingen van de verzekeraar, doordat de verzekeraar wordt geconfronteerd met uitgaven die op voorhand niet waren ingecalculeerd⁸. Om die reden dient deze bepaling te worden ondergebracht in de eerste categorie en zal de regeling die toepasselijk is op het ogenblik waarop het schadeverwekkende feit zich heeft voorgedaan, bepalen of er al dan niet vergoeding is verschuldigd⁹. Concreet betekent dit dat de verzekeraar in het voorliggende geval niet gehouden is dekking te verlenen voor de interesten en kosten boven de dekkingsgrens.

De oplossing van het Hof van Cassatie lijkt opmerkelijk nu het hof van beroep had gemeend het aanknopingspunt te kunnen vinden in de tekst van de wet en aan deze benadering de voorkeur moet worden gegeven boven de toepassing van de algemene overgangsrechtelijke principes¹⁰. Het hof van beroep te Gent vond het aanknopingspunt voor de toepassing van artikel 82 meer bepaald in het artikel 77 van de wet op de landverzekeringsovereenkomst¹¹. Hoewel deze bepaling enkel een omschrijving geeft van het toepassingsgebied van de bepalingen van het derde hoofdstuk van de landverzekeringwet dat handelt over de aansprakelijkheidsverzekeringen, zou hieruit kunnen worden afgeleid dat de wetgever "het voorvallen van de schade" als het zwaartepunt van de dekkingsverhouding aanziet¹². Dit wordt overigens bevestigd door het artikel 78, dat in zijn eerste paragraaf de verzekeringswaarborg koppelt aan "de schade voorgevallen tij-

dens de duur van de overeenkomst". Vanaf het ogenblik dat artikel 82 van toepassing wordt op de lopende overeenkomst, moet deze overeenkomst volgens de appelrechters aldus in die zin worden begrepen dat de verzekeraar ook boven de dekkingsgrenzen instaat voor de betaling van de interesten op de in hoofdsom verschuldigde schadevergoeding. De interest die zich na dat tijdstip realiseert, is dan schade waarvoor de verzekeraar moet instaan.

De uitdrukkelijke afwijzing door het Hof van Cassatie van deze originele stelling kan evenwel worden verklaard vanuit de wetsgeschiedenis van de artikelen 77 en 78. Deze bepalingen werden immers pas bij wet van 16 maart 1994 in die zin gewijzigd dat de verzekeringswaarborg zich uitstrekt tot de schade voorgevallen tijdens de duur van de overeenkomst. Voordien legde de wetgever in deze bepalingen de klemtoon op de schadeverwekkende gebeurtenis, d.i. het feit waaruit de schade is ontstaan¹³. Het aldus gewijzigde artikel 77 is slechts in werking getreden op 4 mei 1994. Nu de wetgever in de wet van 16 maart 1994 geen specifieke overgangsbepalingen uitwerkt met betrekking tot deze bepaling, blijft het oude artikel 77 overeenkomstig het principe van de eerbiedigende werking derhalve van toepassing op de overeenkomsten die voor deze datum werden gesloten. De wetgever voorziet wel een bijzondere regeling voor de toepassing van het nieuwe artikel 78 op de lopende verzekeringsovereenkomsten. De nieuwe bepaling is krachtens artikel 14 van de wet van 16 maart 1994 van toepassing op de overeenkomsten die zijn gesloten, gewijzigd, vernieuwd of omgezet sedert 21 september 1992, uitgezonderd voor de schadegevallen waarvoor reeds een aangifte werd gedaan vóór 4 mei 1994. Het gewijzigde artikel 78 heeft dus geen gevolgen voor de schadegevallen die reeds voor die datum werden aangegeven. Het is derhalve moeilijk aanvaardbaar dat de latere wetswijziging het zwaartepunt van de rechtsverhou-

7. Cass. 21 oktober 1966, *Arr. Cass.* 1967, 246; Cass. 25 september 1974, *Arr. Cass.* 1975, 116; Cass. 23 maart 1977, *Arr. Cass.* 796; Cass. 28 mei 1980, *Arr. Cass.* 1979-80, 1198; Cass. 2 februari 1987, *Arr. Cass.* 1986-87, 715.

8. M. FONTAINE, *Verzekeringsrecht*, Larcier, 1999, nr. 636. vgl. Cass. 6 oktober 2000 (*A.C.* 2000, nr. 526) betreffende de toepassing in de tijd van artikel 86 van de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst. Het Hof besloot dat artikel 86 de verplichtingen van de verzekeraar niet wijzigt en geen nieuwe aansprakelijkheidsregel invoert en besluit mede daaruit dat de appelrechters niet konden oordelen dat deze bepaling slechts van toepassing was op schadegevallen die ontstaan zijn na de inwerkingtreding ervan. Het Hof voegde er wel aan toe dat weliswaar de toepassing van artikel 87, §2, van de Landverzekeringwet, dat de excepties beperkt die de verzekeraar mag aanvoeren tegen de benadeelde, in bepaalde omstandigheden de toestand van de aangesproken verzekeraar kan verzwaren ten opzichte van het vroeger geldend stelsel, maar dat dit accessoir aspect niet opweegt tegen de wil van de wetgever de uitoefening van de rechten van de benadeelden met onmiddellijke werking te onderwerpen aan een nieuwe regeling en de aard van de regel bepaald in artikel 86 niet aantast. In tegenstelling tot dit vorige dossier is de verzwaring van de verplichtingen van de verzekeraar bij artikel 82 geen accessoir aspect.

9. Zie in dezelfde zin, N. DENOËL, "Les assurances de responsabilité et la loi du 25 juin 1992", in *Les assurances de responsabilité*, Éd. Jeune Barreau de Bruxelles, 1999, 126; P.-H. DELVAUX, *Le droit transitoire. Champ d'application dans le temps du nouveau droit des assurances terrestres*, Éd. Jeune Barreau de Bruxelles, 1995, 141; voor een zelfde toepassing, Luik 21 oktober 1999, *R.G.A.R.* 2000, nr. 13.281 en *R.R.D.* 2000, 93.

10. Ook H. COUSY en H. CLAASSENS hadden verdedigd dat art. 82 toepassing dient te vinden m.b.t. interesten die lopen na het moment waarop deze bepaling van toepassing wordt op de verzekeringsovereenkomst (H. COUSY en H. CLAASSENS, "De toepassing van de wet van 25 juni 1992 op de bestaande of lopende verzekeringscontracten, in het bijzonder bij schadegeval", "De wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst: toepassing in de praktijk", *De Verz.*, Dossier 1992, 147-148). Omdat de voorkeur moet worden gegeven aan een aanknopingspunt dat uit de wettekst kan worden afgeleid, werd deze oplossing goedkeurend onthaald (S. LIERMAN en B. WEYTS, *l.c.*, p. 82, nr. 53).

11. Gent 27 november 2003, *R.W.* 2004-05, 1306.

12. Over de beperkte draagwijdte van art. 77, zie M. FONTAINE, *Verzekeringsrecht*, Larcier, 1999, p. 252, nr. 583; C. VAN SCHOUBROECK en G. SCHOORENS, "De aansprakelijkheidsverzekering: a never ending story?", *T.B.H.* 1995, p. 644-645, nrs. 14-15. De auteurs beklemtonen dat dit artikel enkel een omschrijving geeft van het toepassingsgebied van hoofdstuk III van de wet op de landverzekeringsovereenkomst en geenszins tot doel heeft de inhoud en de draagwijdte van de verzekeringswaarborg te omschrijven.

13. C. VAN SCHOUBROECK en G. SCHOORENS, *l.c.*, 1995, nrs. 14-19.

ding tussen de verzekerde en de verzekeraar zou wijzigen op een ogenblik dat deze nieuwe bepalingen op deze verhouding niet van toepassing zijn. Zolang de gewijzigde artikelen 77 en 78, zoals *in casu*, niet van toepassing zijn op de lopende overeenkomst, geldt de schadeverwekkende gebeurtenis als het zwaartepunt van de dekkingsverhouding. Het cassatiearrest van 6 april 2006 is het voorlopige eindpunt van een lange reeks. De discussie in rechtsleer en recht-

spraak over de werking in de tijd van haast elke bepaling van de landverzekeringswet legt het hiaat in de wetgeving bloot. De Nederlandse wetgever trok hieruit terecht lering, getuige hiervan de overgangsbepalingen van de nieuwe verzekeringsregeling¹⁴. Het verdient aanbeveling dat ook de Belgische wetgever hieraan bij toekomstige wetswijzigingen bijzondere aandacht zal besteden.

---

¹⁴ De nieuwe art. 221 en 222 van de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek (ingevoegd bij wet van 22 december 2005 tot aanpassing van de wetgeving aan en invoering van de wet van 22 december 2005 tot vaststelling van titel 7.17 (verzekering) en titel 7.18 (lijfrente) van het nieuw Burgerlijk Wetboek) reiken wel degelijk de aanknopingspunten aan waaraan de toepassing van de nieuwe verzekeringsbepalingen verbonden is.